

Защо и как трябва да четем Свещеното Писание¹

В някаква степен Свещеното Писание е животопис на Бога в тоя свят. В него Неописаният в някаква степен е описал Себе Си. Свещеното Писание на Новия Завет е животопис на въплътилия се Бог в тоя свят. В него е описано как Бог, за да открие Себе Си на хората, изпратил Бог Слово, Който се въплътил и станал човек и като човек разкрил на хората всичко, което Бог има, всичко, което Бог иска от този свят и хората в него. Бог Слово открил Божия план за света и Божията любов към света. Бог Слово е разкрил на хората Бога чрез словото, доколкото човешкото слово може да обхване необхватния Бог. Всичко, което е нужно на този свят и на хората в него Господ е изрекъл в Свещеното Писание. На всички въпроси Той е дал отговори в него. Няма въпрос, който може да измъчва човешката душа, ала на който да не е даден в Свещеното Писание или косвен или непосредствен отговор. Хората не могат да измислят повече въпроси от отговорите, които са им дадени в Свещ. Писание. Ако не намериш отговор на някое свое питане в Свещ. Писание, това означава, че или си задал безсмислен въпрос или не си знаел как да четеш Свещ. Писание и в него да прочетеш отговор.

В Свещ. Писание Бог е разкрил: 1) какво е светът; как се е появил; защо съществува; накъде върви; как ще свърши; 2) какво е човекът; откъде е дошъл; къде отива; от какво е, защо съществува, как ще завърши; 3) какво са животните, какво — растенията; защо ги има; за какво служат; 4) какво е добро; откъде е; към какво води; защо го има; как се постига; 5) що е зло; откъде е; как съществува, защо съществува и какъв ще е краят му; 6) какво са праведниците и какво — грешниците; как от грешник се става праведник и от възгордял се праведник — грешник; как се служи на Бога и как — на дявола; целият път от доброто до злото, от Бога до дявола; 7) всичко — от начало до край; целият човешки път от тялото до Бога, от зачатие до възкресението от мъртвите; 8) какво е историята на света, историята на небето и земята, какво е историята на човечеството; техният път, цел и завършек.

Изобщо, в Свещ. Писание Бог е казал всичко, което е трябвало да се каже на хората. В Свещ. Писание се намира биографията на всеки човек, на всеки без изключение. В него всеки от нас може да открие себе си, подробно описан и разкрит — всички свои добродетели и пороци, които имаш, можеш да имаш или да нямаш; ще намериш пътища, по които твоята душа и душата на всекиго се движи от грях към безгрешност, и целият път от човека до Бога и от човека до дявола. Ще намериш начини как да се освободиш от греха, ще намериш, с една дума, цялата история на греха и греховността и цялата история на правдата и праведниците. Ако ли си опечален, в Свещ. Писание ще намериш утеха; ако ли си тъжен — радост; ако ли си гневлив — кротост; ако ли си сладострастен — целомъдрие; ако ли си немъдър — мъдрост; ако ли си лош — доброта; ако ли си престъпник — милост и правда; ако ли си човеконенавистник — любов. В него ще намериш лекарство за всички свои пороци и страсти, и храна за всички свои

¹ Превод от сръбски език, инок Евтимий (Хинов) — от „Тълкование на светото Евангелие според Матей“, Предговор.

добродетели и подвизи. Ако си добър, Свещеното Писание ще те научи как да станеш по-добър и най-добър; ако си усетлив, то ще те научи на ангелска нежност; ако си умен, то ще те научи на мъдрост. Ако обичаш красотата и музикалността на стила и словото, няма по-красиво, нито по-трогателно от словото в книгите на Иов, на Исаяя, на Соломон, на Давид и на Йоан Богослов, и на апостол Павел... Тук музиката, ангелската музика е облекла вечните Божии истини в човешки слова.

Колкото повече човек чете и изучава Свещеното Писание, толкова повече и повече намира причини да го изучава още по-продължително и непрестанно. То е — по думите на св. Златоуст — като благоухаещ корен, който колкото повече се трие, толкова по-сладък мирис пуска.

Колкото е важно да се знае *защо* трябва да четем Свещ. Писание, също толкова важно е да знаем *как* трябва да го четем. Светите отци начело със светия Златоуст са най-добрите ни наставници в това. Свети Йоан Златоуст е, тъй да се каже, написал пето Евангелие. Светите отци препоръчват сериозна подготовка за четене и изучаване на Свещ. Писание. А в какво се състои подготовката? Най-напред в молитвата. Моли се на Господа да просвети ума ти, за да разбираш словата на Свещ. Писание, и да изпълни с благодат сърцето ти, за да усетиш истинността на тези слова и живот. Съзнавай, че това са Божии слова, които Той лично ти говори и изрича. Молитвата, съединена с останалите евангелски добродетели, най-много прави човека способен да разбира Свещеното Писание.

А как да четем Свещеното Писание?

Молитвено, с благоговение, понеже във всяка дума там е стаена капка вечна истина, а всички думи образуват безбрежния океан на Вечната Истина. Свещеното Писание не е книга, а живот, понеже неговите слова са дух и живот², затова и да ги разбираме можем ако направим техния дух — свой дух, и техния живот — свой живот. Това е книга, която се чете чрез живота — чрез прилагане на дело. Първо трябва да се преживее, а сетне — да се разбере. Тук са в сила следните думи на Спасителя: „Който иска да върши волята Му, ще разбере, дали учението Ми е от Бога“³. Върши, за да разбереш. Това е основното правило на православната екзегеза. В началото човек обикновено чете Свещ. Писание бързо, а сетне все по-бавно, докато най-накрая не почне да чете дума по дума, понеже във всяка дума открива безкрайна истина и неизразима тайна. Всеки ден чети поне по една глава от Стария и Новия Завет, ала редом с това върши на дело и по една добродетел. Върши я дотогава, докато тя не ти стане навик. Да речем, първо се заеми с прощаване на оскърбленията. Нека това ти стане всекидневно задължение. И при това се моли на Господа: „Благи Господи, дай ми любов към моите оскърбители!“ И когато тази добродетел ти превърнеш в навик, тогава всяка друга подир нея ще ти стане по-лека и тъй — до последната. Главното е да четеш Свещ. Писание все повече — което разумът не успее да разбере, ще го усети сърцето, ала дори ако разумът не разбира и сърцето не усеща, ти пак чети, понеже чрез четенето сееш в душата си Божии слова, а в нея те не ще се изгубят, но постепенно и незабележимо ще преминат в естеството на твоята душа и над теб ще се изпълнят словата на Спасителя за човека, който хвърля семена в земята „и спи, и става нощя и дене; а как пониква и расте семето, той

² Иоан. 6:63

³ Иоан. 7:17

не знае⁴. Главното е: сей, а Бог е, Който дава и прави посятото да расте⁵. Само не бързай да жънеш успехи, та да не заприличаш на човек, който днес е сял, а утре вече иска да жъне.

Докато четеш Свещ. Писание, влагаши в тестото на душата и тялото си квас, който постепенно набъбва, прониква в душата докато не я пропие цялата и не я закваси с евангелска истина и правда. Във всеки случай, притчата на Спасителя за сеяча и семето може да се приложи към всекиго от нас. В Свещеното Писание на нас е дадено семето на Божията истина. Когато го четем, ние сеем това семе в душата си и то пада върху каменисти и трънесте места в душата, а нещо попада и върху добра земя в сърцето ни и там ражда плод. А когато видиш плода и го вкусиш, тогаз от радост ще поискаш и каменистите и обраслите с тръни места в душата си да разчистиш, изореш и засееш със семената на Божиите слова. Знаете ли кога човек е мъдър в очите на Господа Христа? Когато слуша Неговите думи и ги изпълнява. Начало на мъдростта е да се слушат Божиите слова⁶. Всяка дума на Спасителя обладава мощ и сила да изцелява и от телесни и от духовни болести. „Кажете само дума и слугата ми ще оздравее“⁷. Спасителят каза дума — и слугата на стотника оздравя. Както някога, тъй и сега Господ не престава да изрича думите Си и към тебе, и към мене, и към всички нас. Ние трябва само да се спрем, да се задълбочим в тях и да ги приемем с вярата на стотника. Тогава и с нас ще стане чудо и душата ни ще оздравее, както е оздравял слугата на стотника. Защото в Евангелието пише и това: „... доведоха при Него мнозина, хванати от бяс, и Той с една дума изгони духовете и излекува всички болни“⁸. Това Господ Исус върши и днес, понеже Той „е същият вчера, и днес, и вовеки“⁹.

На Страшния съд ще бъдат съдени ония, които не слушат словата Божии и на тях ще им бъде по-тежко в съдния ден, отколкото на Содом и Гомора¹⁰. Внимавай, на Страшния съд от тебе ще се иска да дадеш сметка за това какво си сторил с Божиите слова, дали си ги слушал и усвоявал, дали си им се радвал или си се срамувал от тях. Ако си се срамувал от тях, то и Господ ще се срамува от тебе, когато дойде в славата на Своя Отец заедно със светите Си ангели¹¹. Малко са човешките думи, които не са пусти и празни, затова малцина са думите, заради които няма да бъдем осъдени¹². За да избегнем това, трябва да изучаваме и научим словата Божии от Свещеното Писание, да ги направим свои, защото затова Бог ги е казал на хората, та да ги усвоят те, а чрез тях — и самата истина Божия.

Във всяко слово на Спасителя има повече вечност и непреходност, отколкото в цялото небе и цялата земя с целокупната тяхна история. Затова Той е рекъл: „Небе и земя ще премине, ала думите Ми няма да преминат“¹³. Това означава: в словата на Спасителя е Бог и всичко Божие, затова те не могат да преминат. Усвои ли ги човек, той става непреходен от небето и земята, защото в тях има сила, която прави човека безсмъртен и вечен. Изучаването на Божиите слова и изпълняването им на дело прави човека

⁴ Марк. 4:26-29

⁵ 1 Кор. 3:6

⁶ Мат. 7:24-25

⁷ Мат. 8:8

⁸ Мат. 8:16

⁹ Евр. 13:8

¹⁰ Мат. 10:14-15

¹¹ Марк. 8:38

¹² Мат. 12:36

¹³ Мат. 24:35

сродник на Господа Исуса. Това Той Сам е заявил, когато е рекъл: „Моя майка и Мои братя са тия, които слушат словото Божие и го изпълняват“¹⁴. Това означава: ако слушаш и четеш словата Божии — ти си наполовина брат Христов; ако ли пък ги изпълняваш — то изцяло си брат Христов. А това са радост и предимство по-големи и от ангелските. Чрез изучаването на Свещеното Писание в душата се разлива някакво блаженство, което не прилича на нищо земно. За това именно е говорел Спасителят, когато е казал: „Блажени са ... , които слушат словото Божие и го пазят“ (Лука 11:28).

Велика е тайната на словото. Толкова велика, че Самото второ Лице на Светата Троица — Господ Христос — се нарича в Свещ. Писание: Слово = Логос. Бог е Слово (Иоан. 1:1) — всички слова, които идват от това вечно и абсолютно Слово, са изпълнени с Бога, с Божия истина, вечност и правда. Ако тях слушаш, ти слушаш Бога. Ако ги четеш, четеш непосредствено Божиите слова. Бог Слово стана плът, стана Човек (Иоан. 1:14) и гъгнивият и бръщолевещ човек проговори словата на вечната Божия истина и правда.

В словата на Спасителя се съдържа някакъв нектар на безсмъртието, който чрез четенето на Неговите слова капка по капка капе в душата на човека и я оживява от смърт в живот, от преходност към вечност. Това Спасителят изявява с думите: „Истина, истина ви казвам: който слуша словото Ми и вярва в Оногова, Който Ме е пратил, има живот вечен, и ... е минал от смърт към живот“ (Иоан. 5:24). Това ще рече: чрез слушането и изучаването на словото Божие ти се учиш на безсмъртие и вечност, учиш се на безсмъртен и вечен живот, а ако вярваш в тях с пълна вяра, вече си научил що е вечен живот и си преминал от смърт към живот. Затова Спасителят категорично твърди: „Истина, истина ви казвам: който спази словото Ми, няма да види смърт вовеки“ (Иоан. 8:51). Всяко Христово слово е изпълнено с Бога, затова когато то влезе в човешката душа, тя се очиства от всяка нечистота. От всяко Негово слово излиза сила, която очиства от греха. Затова Спасителят на Тайната вечеря е казал на учениците Си — тези неотстъпни слушатели на словата Му: „Вие сте вече чисти чрез словото, що съм ви проповядвал“ (Иоан. 15:3). Всичко, което е написано в Свещеното Писание, Господ Христос и Неговите апостоли наричат: слово Божие, слово Господне¹⁵, и ако не го четете и приемате за такова, тогава ще останете в мрака на гъгнивите и пелтечеши, празни и пусти човешки думи.

Всяко слово Божие е изпълнено с Божия истина, която, влезе ли в душата, я осветява за цяла вечност. Затова Спасителят се обръща с молитва към Своя небесен Отец: „Отче... Освети ги чрез Твоята истина; Твоето слово е истина“¹⁶. Не приемаш ли словото Христово като слово Божие, като слово на Истината, тогава лъжата и бащата на лъжата, които са в тебе, въстават срещу него.

Във всяко слово на Спасителя има много свръхестествена сила и благодат — това именно облагодатява душата на човека, когато словото Христово я посети. Затова светият апостол нарича цялото домостроителство на спасението „слово на благодатта“ на Бога¹⁷, „слово на истината“¹⁸, „слово на живота“¹⁹. Като жива, благодатна сила, словото Божие действа в човека чудотворно и животворно, ако човек го слуша с вяра и приема с

¹⁴ Лука 8:21

¹⁵ Иоан. 17:14; Деян. 6:2; 13:46; 16:32; 19:20; 2 Кор. 2:17; Кол. 1:15; 2 Сол. 3:1.

¹⁶ Иоан. 17:17.

¹⁷ Деян. 20:32.

¹⁸ Еф. 1:13.

¹⁹ Фил. 2:16.

вяра²⁰. Всичко е осквернено от греха, но всичко се и очиства — чрез словото Божие и чрез молитва, всичко, всяко творение — от човека до червея²¹. Чрез истината, която носи в себе си, чрез силата, която има в себе си, словото Божие е „по-остро от всеки двуостър меч: то прониква до раздяла на душа и дух, на стави и мозък, и преценява помисли и намерения сърдечни“²². Пред него и за него няма нищо тайно. Защото всяко слово Божие има в себе си нещо от вечното Божие Слово — Логос — то притежава силата духовно да ражда и възражда хората. И когато се ражда от Него, човекът се ражда от Истината. Ето защо свети апостол Яков пише на християните, че тях ги е родил Бог Отец чрез словото на истината²³, а свети Петър им казва, че са възродени от словото на живия Бог, Който пребъдва вечно²⁴. Всички Божии слова, които Бог е говорил на хората, идват от Вечното Слово — Логос, Който е Слово на живота и дава живот вечен. Когато живее чрез това Слово, човек се оживява от смърт в живот; като се изпълва с вечен живот, човек става победител на смъртта и участник в божественото естество²⁵ и блаженството му не ще има край.

Във всичко това главното, най-главното е вярата и чувството на любов към Господа Христа, защото пред топлината на това чувство се открива тайната на всяко Божие слово, както под топлината на слънчевите лъчи се разтварят листите на благоухайните цветя. Амин.²⁶

²⁰ 1 Сол. 2:13.

²¹ 1 Тим. 4:5.

²² Евр. 4:12.

²³ Иак. 1:18.

²⁴ 1 Петр. 1:23.

²⁵ 2 Петр. 1:4.

²⁶ Лекция на о. Юстин, професор и педагог по богословие. Лекцията е изнесена на братска среща на Богословското богомолно братство „Свети Сава“ в Сремски Карловци, 22 декември 1929 г.